

Ks. Jacek Herma¹

Carlsberg

**PROROK NA WYGNANIU.
KSIĄDZ FRANCISZEK BLACHNICKI NA ZACHODZIE
W LATACH 1981–1987**

*A PROPHET IN EXILE. FATHER FRANCISZEK BLACHNICKI IN THE WEST,
IN THE YEARS 1981–1987*

ABSTRACT:

Ostatnie pięć lat swojego życia ks. Franciszek Blachnicki przeżył w założonym przez siebie Międzynarodowym Centrum Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie „Marianum” w Carlsbergu w Niemczech. Badanie ostatnich lat jego życia odsłania wiele wątków i pozwala lepiej poznać nie tylko jego działalność ewangelizacyjną, ale również różnego rodzaju trudności i przeszkody wynikające zarówno z odmienności systemu państwowego, w którym się znalazł, jak i z wielorakich działań władz PRL zmierzających do zdyskredytowania osoby Księdza oraz zdezinintegrowania tworzego przez niego środowiska. Mimo tych utrudnień w ciągu tych kilku lat udało się Słudze Bożemu odczytać wiele znaków czasu. Ksiądz Franciszek Blachnicki swój pobyt poza Polską traktował jako zrządzenie Bożej Opatrzności i wezwanie do posługi

Father Franciszek Blachnicki lived the last five years of his life in the International Centre for the Evangelisation of Light-Life Movement “Marianum”, which he founded in Carlsberg, Germany. The study of the last years of Father Blachnicki’s life reveals many themes related not only to his evangelising work. It points to various difficulties and obstacles, coming not only from the different state system in which he found himself, but also from the multiple influences of the Polish communist authorities who tried to discredit him and to disintegrate the environment he created. Despite these difficulties, the Servant of God managed to read many signs of the times during those years. Father Franciszek Blachnicki treated his stay outside Poland as an act of Divine Providence and a call to serve not only the Church but also the Homeland. He left behind

¹ Jacek Herma – prezbiter archidiecezji gnieźnieńskiej. Studia teologiczne odbył w Kielcach, Frankfurtu i Rzymie (licencjat kanoniczny z duchowości na Papieskim Uniwersytecie Salezjańskim w Rzymie, 2015), aktualnie doktorant na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Od 1990 r. moderator Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji Ruchu Światło-Życie „Marianum” w Carlsbergu; członek Diakonii Ruchu Światło-Życie; członek Unii Kapłanów Chrystusa Sługi. Kontakt e-mail: jherma@oaza.de.

dla Kościoła i Ojczyzny. Pozostawił po sobie nie tylko osobisty przykład wiary konsekwentnej, ale też zorganizował prężny ośrodek formacyjny oddziałujący apostołsko zwłaszcza na środowiska polonijne. Był przekonany o zbliżającym się upadku systemu komunistycznego. Z tej perspektywy mówił o etapie *postsovieticum* i o potrzebie przygotowania elit katolickich, które w oparciu o katolicką naukę społeczną podejmą służbę na rzecz dobra wspólnego.

a personal example of consistent faith and organised a thriving formation centre that had an apostolic impact, especially on Polish communities. He was convinced of the approaching collapse of the communist system. From this perspective, he spoke about the *postsovieticum* stage and the need to prepare Catholic elites who, based on Catholic social teaching, would undertake service for the common good.

Słowa kluczowe: Ks. Franciszek Blachnicki, Centrum Ewangelizacji „Marianum” w Carlsbergu, Ruch Światło-Życie, *postsovieticum*

Keywords: Fr. Franciszek Blachnicki, Evangelisation Centre “Marianum” in Carlsberg, Light-Life Movement, *postsovieticum*

Artykuł ma na celu przybliżyć i przypomnieć owoce życia i posługi ks. Franciszka Blachnickiego w czasie jego pobytu poza Polską, a także przedstawić trudności, na jakie napotkał na emigracji w realizacji idei Żywego Kościoła. Badania zostały przeprowadzone w oparciu o istniejące publikacje oraz osobiste doświadczenia współpracy autora artykułu ze Sługą Bożym w latach 1981–1987. Autor artykułu przebywa na Zachodzie od 1981 r. i posługuje w duszpasterstwie zarówno polonijnym, jak i niemieckim. Od 1990 r. jest moderatorem Centrum Ewangelizacji w Carlsbergu.

NIESPODZIEWANA ZMIANA

Ksiądz Franciszek Blachnicki wyjechał z Polski 10 grudnia 1981 r., zamierzając po krótkim pobycie za granicą powrócić na święta Bożego Narodzenia do Ojczyzny². Stan wojenny, ogłoszony w Polsce przez generała Wojciecha Jaruzelskiego, zastał Sługę Bożego w Niemczech. Po krótkim pobycie w tym kraju wyjechał do Włoch, gdzie od kilku miesięcy tworzyło się z jego inspiracji Centrum Światło-Życie w Tivoli, niedaleko Rzymu. Pragnął spędzić czas świąteczny we Włoszech, by razem z Diakonią Centrum modlić się o rozeznanie woli Bożej w tej niespodziewanej i nowej sytuacji. Pobyt we Włoszech dał mu też możliwość spotkań i rozmów z papieżem Janem Pawłem II i bpem Szczepanem Wesołym (Delegatem Prymasa Polski ds. Polonii), a także odświeżenia kontaktów z przedstawicielami katolickich ruchów odnowy.

NOWE WEZWANIE BOŻE

Owoce tych spotkań i rozmów stał się projekt utworzenia – w opustoszałym w tamtym czasie dawnym polskim domu dziecka „Marianum” w nie-

² F. Blachnicki, *Charyzmat i wierność. Do Ruchu Światło-Życie z Obczyzny 1981–1984*, Carlsberg 1985, s. 7.

mieckim Carlsbergu³ – ośrodka formacyjnego. Ośrodek ten miał, w oparciu o doświadczenia i metody wypracowane w ruchu oazowym, otoczyć opieką wielotysięczną grupę Polaków, którzy po ogłoszeniu w Polsce stanu wojennego znaleźli się na Zachodzie, zwłaszcza na terenie Niemieckiej Republiki Federalnej. Formalne przejście odpowiedzialności za „Marianum” nastąpiło – za zgodą Delegata Prymasa Polski ds. Polonii, bpa Szczepana Wesołego – 25 marca 1982 r., w uroczystość Zwiastowania Pańskiego⁴. Rozeznanie i decyzja odnośnie do przejścia ośrodka „Marianum” zostały przypieczętowane zaproszeniem na Mszę świętą z Papieżem w środę po Wielkanocy, 14 kwietnia 1982 r., do papieskiej rezydencji w Castel Gandolfo, a także audiencją, podczas której Papież udzielił Ojcu Założycielowi i Diakonii Ruchu Światło-Życie swojego błogosławieństwa⁵.

„Marianum” w Carlsbergu stało się międzynarodowym centrum Ruchu Światło-Życie⁶. Już w roku 1982 odbyły się pierwsze oazy wakacyjne. Dwukrotnie (w latach 1982/1983 i 1983/1984) zorganizowano roczną Szkołę Animatora Ruchu, z udziałem także animatorów z Ameryki Południowej⁷. Wokół ks. Franciszka Blachnickiego, który aż do swojej śmierci kierował osobiście pracą Centrum Ewangelizacji, zgromadził się zespół diakonii: członkinie Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła, kandydaci i członkowie Wspólnoty Chrystusa-Sługi oraz grono świeckich współpracowników⁸. Rytm życia diakonii carlsberskiej opierał się na pracy i modlitwie⁹ – codzienna wspólna Eucharystia, adoracja Najświętsze-

³ Carlsberskie „Marianum” powstało z inicjatywy ks. prałata Juliusza Janusza i innych kapłanów Polskich Oddziałów Wartowniczych i Technicznych Armii Amerykańskiej w Niemczech, z ofiar i pracy członków tych jednostek. Centrum zostało uroczystie otwarte 25 sierpnia 1956 r. i powierzone opiece Matki Bożej Częstochowskiej. Por. Centralny Ośrodek Duszpasterstwa Emigracji, *Komunikat do Dowódców Polskich Oddziałów Wartowniczych przesłany przez Ks. Biskupa Szczepana Wesołego* (Rzym, 21.02.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg. Zob. także: J. Herma, „Marianum” w Carlsbergu. *Wotum narodowe Królowej Polski – Jasnogórskiej Pani*, Carlsberg 1999.

⁴ W tym dniu nastąpiło protokolarnie przejście odpowiedzialności. Zgodnie także z późniejszą umową z 25.05.1982 r., zawartą w Mannheim, ks. Franciszek Blachnicki przejął zarząd „Marianum” przejściowo, aż do nowego uregulowania jego statusu prawnego, zobowiązując się pokrywać wszelkie wydatki związane z administrowaniem i utrzymaniem ośrodka. Przekazanie w zarząd i użytkowanie nastąpiło z intencją stworzenia Centrum Ruchu Światło-Życie, w celu rozpowszechnienia ruchu oazowego również wśród Polonii, zwłaszcza w Niemczech. Por. F. Blachnicki, *Sprawozdanie z zarządzania ośrodkiem „Marianum” w Carlsbergu w okresie od 25.03.1982 do 15.11.1983* (Carlsberg, 18.11.1983), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

⁵ Por. F. Blachnicki, *List z „Góry Karola”* (Carlsberg, 10.12.1982), w: Tenże, *Charyzmat i wierność...*, dz. cyt., s. 94-95. Polskie tłumaczenie nazwy miejscowości Carlsberg – Góra Karola było dla ks. Blachnickiego okazją do nawiązywania do Papieża Polaka.

⁶ Cenne treści, ubogacone zdjęciami archiwalnymi, dotyczące aktywności ks. Blachnickiego i prowadzonego przez niego Centrum Ewangelizacji można znaleźć w książce: G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, Kraków 2018.

⁷ Por. Tamże, s. 194.

⁸ Por. F. Blachnicki, *Sprawozdanie z zarządzania ośrodkiem „Marianum”...*, dz. cyt.

⁹ W tworzonych dziełach apostołskich ks. Franciszek Blachnicki kierował się zasadą wspólnoty modlitwy i pracy. Łączył ją także z zasadą współpracy świeckich i duchownych oraz budowania

go Sakramentu, jutrznia i nieszpory oraz różaniec. W organizowanie i przeprowadzanie spotkań, zarówno w Carlsbergu, jak i w terenie, włączyło się szersze grono współpracowników. Z „Marianum” związany był też Krąg Przyjaciół „Marianum” – krąg osób uczestniczących w życiu i apostołacie Centrum poprzez modlitwę, dar materialny albo wkład własnej pracy¹⁰.

W czasie stanu wojennego w Polsce „Marianum” stało się miejscem spotkań Polonii z całej Europy. Prowadzono Studium Katolickiej Nauki Społecznej oraz rekolekcje dla licznie przybywających tu azylantów, którzy oczekiwali na emigrację do krajów osiedlenia; wydawano pismo „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie”; organizowano sympozja, a także spotkania różnych organizacji polonijnych; publicznie upominano się o prawa narodów do samostanowienia; organizowano tzw. „Marsze Wyzwolenia Narodów”¹¹, na które zapraszano także przedstawiciele innych ucienięzonych przez komunizm narodów; mówiono wiele o nowej, pojednanej i wolnej Europie, zbudowanej na wartościach chrześcijańskich¹².

OWOCE ŻYCIA I POSŁUGI NA EMIGRACJI

Głównym dziełem tych kilku lat, które spędził ks. Franciszek Blachnicki na obczyźnie, było uczynienie z carlsberskiego ośrodka Centrum Ewangelizacji. Nie chodziło tu wyłącznie o zabezpieczenie i wykorzystanie dla nowych potrzeb pastoralnych obiektów dawnego „Marianum”, ale przede wszystkim o ukształtowanie stylu życia w taki sposób, by Centrum Ewangelizacji, jako środowisko wiary, animowane przez Diakonię Ruchu Światło-Życie, stało się w sposób trwały miejscem budzenia do wiary, jej ożywiania i formowania. Dla wielu uczestników oaz rekolekcyjnych i innych spotkań stało się ono synonimem zarówno doświadczenia głębi tajemnicy Boga, jak i przeżycia szczerych i budujących spotkań ludzkich.

wspólnot różnych stanów i powołań. Wielką wagę przywiązywał do formowania kapłanów i wprowadzania ich w doświadczenie budowania wspólnoty przez zapraszanie do udziału w elementach życia wspólnego, takich jak: zgromadzenie eucharystyczne, różaniec, słowo życia, ewangeliczna rewizja życia, wspólne posiłki, rekreacja, praca. Por. P. Kulbacki, *Ewangelizacyjna wspólnota modlitwy i pracy u podstaw „Unii Kapłanów Chrystusa Sługi”*, „Duchowość w Polsce” 17(2015), s. 215-232.

¹⁰ W koncepcji opracowanej przez ks. Blachnickiego kluczową rolę odgrywa zespół diakonii stałej pielęgnującej styl życia wiary i animującej szerszy zespół Centrum Ewangelizacji oraz oddziałującej apostołsko na środowisko. Opis zasad tego stylu życia i zamierzony przez Sługę Bożego sposób apostołskości zawarty jest w publikacji: F. Blachnicki, *Międzynarodowa Diakonia Ewangelizacji „Światło-Życie”. Projekt statutu*, Carlsberg 1983.

¹¹ Por. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 216-224.

¹² Obszerny opis działalności społecznej ks. Franciszka Blachnickiego na Zachodzie, a także kontekstu związanego z programem „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie” i działaniem powołanej z jego inicjatywy Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów zawarty jest w książce: H. Bolczyk, *Wolny człowiek – wolny naród. Ostatnie dzieło życia ks. Franciszka Blachnickiego: Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów*, Kraków 2012.

Znalazło to wyraz w wielu świadectwach, zamieszczanych choćby w piśmie: „Życie w Świecie”. List do przyjaciół carlsberskiego „Marianum”¹³, którego wydawanie zainicjował w roku 1982 ks. Franciszek Blachnicki¹⁴.

Carlsberskie Centrum stało się za sprawą Sługi Bożego prężnym ośrodkiem życia duchowego zgromadzonej przez niego wspólnoty, oddziałującym apostołsko przez kolejne lata, także po jego śmierci. Księdzu Blachnickiemu udało się zaszczepić na grunt polonijny charyzmat oazowy, co znalazło swój wyraz w organizowanych rekolekcjach formacyjnych¹⁵. Jest to droga deuterokatechumenalna, tzn. prowadząca ochrzczonego katolika do doświadczenia osobistego spotkania Chrystusa jako Pana i Zbawiciela oraz odnowienia i formowania swojej wiary we wspólnocie Kościoła. Świadomie przeżywana wiara osobista jest bowiem fundamentem prawidłowego budowania swoich odniesień do innych i kształtuje ewangeliczną gotowość wnoszenia jej wezwań w życie społeczności w codziennym życiu. Takie świadectwo wiary konsekwentnej, którą żył i której uczył Sługa Boży, jest szczególnie ważne i potrzebne w sytuacji pustynienia życia wiary¹⁶ i jego erozji w dzisiejszym świecie¹⁷, nie tylko zachodnim.

Kolejnym wielkim dokonaniem Sługi Bożego na emigracji było promowanie idei Krucjaty Wyzwolenia Człowieka¹⁸. Zainspirowany przez Jana Pawła II

¹³ „Życie w Świecie”. List do Kręgu Przyjaciół Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji „Marianum” w Carlsbergu, Carlsberg 1982. Przez list „Życie w Świecie”, a także przez stronę internetową: www.oaza.de Diakonia Centrum Ewangelizacji utrzymuje więź z Kręgiem Przyjaciół, uczestnikami oaz i licznym gronem sympatyków, a także informuje o aktualnych wydarzeniach związanych z życiem i posługą Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji.

¹⁴ Por. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 193.

¹⁵ Por. F. Blachnicki, *Sprawozdanie z zarządzania ośrodkiem „Marianum”...*, dz. cyt.

¹⁶ Na sytuację pustyni i potrzebę tworzenia oaz – środowisk wiary żywej, wnoszonej w życie świata – zwrócił uwagę w czasie spotkania w ramach oazowego dnia wspólnoty w dniu 16.08.1972 r. na Górze Tabor (w języku ludowym: Błyszcz w Beskidzie Sądeckim) ówczesny kardynał krakowski Karol Wojtyła. Jego słowa przytacza ks. Franciszek Blachnicki w książce, w której zebrał wypowiedzi Kardynała i Papieża skierowane do Ruchu Światło-Życie: F. Blachnicki, *Godziny Taboru*, Carlsberg–Lublin 1989, s. 19.

¹⁷ Erozją wiary nazywa papież Franciszek zjawisko zanikania wiary, jej kruszenia się i zmieniania pod wpływem zewnętrznej rzeczywistości środowiska. W miejscu skały pozostaje piasek. Por. Franciszek, *Ansprache von Papst Franziskus an die Deutsche Bischofskonferenz zu Ihrem Besuch „Ad Limina Apostolorum”* (Rzym 20.11.2015), http://w2.vatican.va/content/francesco/de/speeches/2015/november/documents/papa-francesco_20151120_adlimina-rep-fed-germania.html [dostęp: 7.12.2016].

Więcej na temat erozji wiary w kontekście diecezji Spira, na terenie której leży Carlsberg, a szerzej w kontekście całych Niemiec: J. Herma, *Historyczne i współczesne uwarunkowania ewangelizacji w diecezji Spira*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 27(2018)3, s. 233-250.

¹⁸ Opis aktualności Krucjaty Wyzwolenia Człowieka, jej założeń i sposobów działania, także w perspektywie realizacji nowej wyobraźni miłosierdzia, można znaleźć w: F. Blachnicki, *Wolni i wyzwalający*, Kraków 2010. Z kolei ocenę dokonań Krucjaty Wyzwolenia Człowieka z perspektywy 40 lat od jej proklamowania zawiera referat: P. Kulbacki, *Nie lekajcie się! 40 lat Krucjaty Wyzwolenia Człowieka*, w: *Wolni i wyzwalający. Referaty z 44. Kongregacji Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie*, Kraków 2019, s. 5-19.

nawołującego na początku swojego pontyfikatu Polaków do troski o wszystko, co rozwija prawdziwe człowieczeństwo, i do sprzeciwiania się wszystkiemu, co poniża godność osoby¹⁹, ks. Franciszek Blachnicki wzywał w ramach Krucjaty do wychowania dzieci i młodzieży w trzeźwości oraz do realizacji – poprzez decyzję dobrowolnej abstynencji od napojów alkoholowych – postawy miłosierdzia wobec braci uzależnionych. Carlsberskie Centrum stało się miejscem nowego stylu życia w trzeźwości²⁰, stanowiąc zaplecze dla licznych polskojęzycznych środowisk trzeźwościowych w Europie. Diakonia „Marianum”, dzięki inspiracji Sługi Bożego, rozwinęła formułę spotkań mających na celu pomoc uczestnikom w przeżywaniu swojego życia na solidnym fundamencie „zdrowiejącego człowieczeństwa”, a przy tym dowartościowujących potrzebę wkładu pracy własnej w integrowaniu swojego życia, przepracowaniu trudnej przeszłości, zbudowaniu dobrze rozumianej i stabilnej autonomii osoby przeżywającej swoją codzienność w sposób dojrzały i stabilny emocjonalnie²¹.

Wkładem Sługi Bożego, czekającym na szersze spopularyzowanie i podjęcie, jest program „Prawda – Krzyż – Wyzwolenie”. Ten program, kształtowany przez ks. Franciszka Blachnickiego w latach życia na emigracji, wskazuje na potrzebę budowania w oparciu o Ewangelię przestrzeni rzeczywistej wolności jednostki i społeczeństwa. To program wprowadzania prawdy ewangelicznej w codzienność społeczeństwa polskiego, pokazujący potrzebę obecności uformowanych katolików w przestrzeni służby społecznej i politycznej na rzecz rzeczywistego dobra wspólnego. Według Sługi Bożego Kościół i reprezentujący go ludzie – duchowni czy świeccy – mają prawo i obowiązek oceny rzeczywistości i wydarzeń politycznych w świetle zasad wiary i związanych z nimi norm etycznych. Jest to według niego nie tyle teologia polityczna (czy upolityczniona), ale teologia polityki, czyli teologiczne naświetlenie wydarzeń politycznych, poddanie ich pod osąd prawd i wartości ostatecznych. Czyniąc to, Kościół i jego członkowie wykonują

¹⁹ F. Blachnicki, *Godziny Taboru*, dz. cyt., s. 104.

²⁰ Poprzez oazowy system formacyjny Sługa Boży tworzy środowiska cechujące się wyeliminowaniem z życia wspólnego i towarzyskiego alkoholu i tytoniu. Wychowuje do tej postawy młodzież, zachęca dorosłych, wymaga pełnej abstynencji od wychowawców. Podkreśla potrzebę i wagę środowiska życia według Ducha. Por. F. Blachnicki, *Godność osoby a czystość i wstydlivość*, Kraków 2019, s. 29-44.

²¹ Ksiądz Franciszek Blachnicki chce poprzez swoje propozycje pastoralne ukształtować człowieka wyzwolonego mocą Ewangelii Chrystusa. Ta nowość życia i działania w Chrystusie jest realizowana najpierw wewnątrz każdej osoby, a w spotkaniu z innymi tworzy przestrzeń nowej wspólnoty i nowej kultury. Szersze omówienie teologii wyzwolenia człowieka zaproponowanej przez Sługę Bożego odnajdziemy m.in. w: J. Mikulski, *Polska teologia wyzwolenia. Teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Tarnów 2002. Z kolei studium ks. Piotra Kulbackiego przedstawia, w jaki sposób deuterokatechumenalny program formacyjny Ruchu Światło-Życie jest – w zamierzeniu Sługi Bożego – realizacją eklezjalnej drogi wyzwolenia poprzez liturgię. Zob. P. Kulbacki, *Liturgia w formacji człowieka ku wolności. Studium w świetle myśli i dzieła ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin 2013.

swoje zadanie profetyczne²². Prawdziwa chrześcijańska teologia wyzwolenia – to wyzwolenie przez krzyż²³. Jeżeli człowiek dobrowolnie oddaje swoje życie z miłości, tak jak Chrystus oddał swoje życie z miłości na krzyżu, to wtedy jest w najwyższym stopniu wolny. Świadczenie tych, którzy są gotowi dla prawdy oddać życie, ukazuje drogę do wolności dostępną dla wszystkich. Jedynie Ewangelia Jezusa Chrystusa przynosi prawdziwe wyzwolenie człowieka i daje moc, by uczynić go nowym człowiekiem. Dopiero od człowieka odrodzonego w Chrystusie, kierowanego miłością, czyli bezinteresowną służbą, prowadzi droga do realizowania prawdziwego międzyludzkiego braterstwa. Ostatecznym gwarantem wolności człowieka i sprawcą jego wyzwolenia jest Chrystus²⁴. Drogę do pełnej zewnętrznej suwerenności Narodu rysował ks. Blachnicki jako proces stopniowego osiągnięcia i poszerzenia suwerenności personalnej, suwerenności małej grupy, suwerenności układów społeczno-gospodarczych i kulturowych²⁵.

Ksiądz Franciszek Blachnicki był przekonany o zbliżającym się upadku systemu komunistycznego. Z tej perspektywy mówił o etapie *postsovieticum*²⁶ i o potrzebie przygotowania elit katolickich, które w oparciu o katolicką naukę społeczną podejmą się służby na rzecz dobra wspólnego. Upominał się w czasie stanu wojennego w Polsce o pełną wolność Kościoła i Narodu. Wzywał do przyjęcia prawdy, którą przynosi Chrystus, która wyzwala człowieka od wewnątrz i pozwala mu następnie wraz z innymi budować przestrzeń suwerenności zewnętrznej. Wskazywał także na prawo innych zniewolonych przez komunizm narodów do pełnej wolności²⁷. Ksiądz Blachnicki skierował naglące wezwanie, by formować świadomych katolików do ofiarnej służby w społeczności świeckiej, zachęcając

²² F. Blachnicki, *Przedmowa*, w: Tenże, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Carlsberg 1985, s. 5-6.

²³ Por. Tenże, *Cztery rozważania o wyzwoleniu*, w: Tenże, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie...*, dz. cyt., s. 37-74 (zwł. s. 54).

²⁴ Por. Tamże, s. 69.

²⁵ Por. F. Blachnicki, *Suwerenność wewnętrzna. Program porozumienia Polaków 1982. Deklaracja Carlsberska*, s. 200-201, w: Tenże, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie...*, dz. cyt., s. 199-208. Deklarację Carlsberską „Suwerenność wewnętrzna” przyjęto w dniu 29 sierpnia 1982 r., w czasie pierwszego sympozjum polonijnych organizacji wolnościowych odbywającego się pod hasłem: „Suwerenność wewnętrzna, czyli: Nie jesteście już niewolnikami” w Carlsbergu, w ramach działalności Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów. Zob. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 212-214. Omówienie problemu suwerenności wewnętrznej, którą postuluje ks. Blachnicki na drodze ku suwerenności politycznej, można znaleźć w: P. Kulbacki, *Suwerenność wewnętrzna fundamentem suwerenności politycznej*, w: *Odpowiedzialność polityków za...: wykłady inauguracyjne 2012/2013, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego*. red. S. Urbański, Warszawa 2012, s. 53-67.

²⁶ Pojęcie *postsovieticum* rozumiał Sługa Boży jako nowy ład, porządek geopolityczny po załamaniu się sowieckiego imperium, porządek pojałtański. Referat w języku niemieckim na ten temat wygłosił w dniu 27 kwietnia 1985 r. na kongresie w Bad Homburg (Niemcy). Tekst referatu w języku polskim: F. Blachnicki, *Postsovieticum – utopia czy zadanie?*, „Prawda † Wyzwolenie”. Kwartalnik programowy poświęcony problemom wyzwolenia człowieka 2/16(1986), s. 94-100.

²⁷ Por. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 216-217.

ich do podejmowania działalności politycznej. Kolejne lata, które minęły od sformułowania tego programu, przemiany społeczne i polityczne, jakie się w tym czasie dokonały, a także ujawniające się problemy w Polsce stanowią potwierdzenie, jak aktualna jest w dalszym ciągu wizja Sługi Bożego.

Jeszcze jedną propozycją pastoralną wprowadzoną skutecznie w środowisku polonijnym była forma katechumenatu rodzinnego. Świadczy to o tym, jak dobrze rozumiał ks. Blachnicki wagę odnowy małżeństwa i rodziny oraz katechumenatu podejmowanego w rodzinie i przez rodzinę²⁸. Droga zaproponowana przez Sługę Bożego dla rodzin (zawarta w oazowym programie Domowego Kościoła) nadal dobrze się sprawdza w życiu polonijnym i stanowi ważną propozycję dla kształtowania środowisk rodzinnych troszczących się o wzajemną małżeńską więź, oddziałujących na swoje dzieci i wraz z innymi rodzinami tworzących zaplecze wspierania się dla posługi szerszej wspólnoty parafialnej. W warunkach słabnięcia w społeczeństwie obecności wartości chrześcijańskich rodzinne środowiska świadomej wiary stają się przestrzenią wzajemnego wspierania się oraz uzdalniają do owocniejszego apostołatu wobec innych²⁹.

Rodzina coraz częściej będzie musiała stawiać czoła problemom, jakie niesie ze sobą życie w społeczeństwie pluralistycznym, obojętnym albo nawet wrogim wobec wartości chrześcijańskich. Stawia to przed chrześcijanami zadanie bardziej wyrazistego świadectwa o szczególnych cechach swojej tożsamości³⁰. Celem formowania rodziny jest takie jej kształtowanie, by każdy z jej członków miał podstawowe całościowe doświadczenie wiary, by była ona środowiskiem prowadzącym jej członków przez kolejne etapy życia do dojrzałej wiary, a także do umiejętności udzielania sobie nawzajem wsparcia, zwłaszcza w sytuacjach kryzysu i trudności. Ksiądz Blachnicki poprzez swoje propozycje formacyjne wskazał na potrzebę pomocy rodzicom, by umieli oni podjąć w sposób świadomy tę odpowiedzialność za wychowanie dzieci w wierze, do której zobowiązali się publicznie w czasie ich chrztu³¹. Każda rodzina powinna otrzymać pomoc, by mogła stać się katechumenalnym środowiskiem rozwoju żywej wiary dla swoich członków – katechumenatem rodzinnym³².

²⁸ Por. F. Blachnicki, *Słowo wstępne*, „Domowy Kościół”. List do wspólnot rodzinnych I(1975), w: *Domowy Kościół. Listy do wspólnot rodzinnych* (wyd. zebrane), t. 1, Kraków 2003, s. 44-45.

²⁹ Por. Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte* (6 stycznia 2001), 47.

³⁰ Kładł na to nacisk i zwracał na to uwagę papież Jan Paweł II, mówiąc o wyzwaniach trzeciego tysiąclecia. Por. Tamże, 36.

³¹ Ksiądz Blachnicki stwierdza: „Przyszłość Kościoła zależy od odnowy rodziny, rodziny jako środowiska wiary, jako katechumenatu”. Por. F. Blachnicki, *Sympatycy czy chrześcijanie? Katechumenat na dzisiejszą godzinę*, Krościenko n. Dunajcem 2002, s. 86.

³² Rodzina chrześcijańska według Sługi Bożego „stopniowo zatracala tę świadomość, że w pierwszym rzędzie to ona powinna stworzyć katechumenat domowy i że w tej funkcji nic nie może rodziny zastąpić, ani szkoła, ani katecheza przykościelna”. Widzi słabości obecnej rodziny jako środowiska wiary i tendencję delegowania odpowiedzialności za wychowanie religijne na katechetów, ale stwierdza stanowczo: „Gdyby istniał wybór: systematyczna katecheza szkolna czy katechumenat domowy, rodzinny – na pewno ta druga propozycja byłaby lepsza. Jeżeli bierzemy

WOBEC TRUDNOŚCI

Założyciel i Ojciec duchowy ruchu oazowego znalazł się na emigracji w nowych warunkach. Jego dotychczasowe doświadczenie, wizja, sposoby działania zostały nagle skonfrontowane z inną sytuacją pastoralną. Podjął się dodatkowo bardzo trudnego zadania utrzymania i zorganizowania od nowa pozostającego bez żadnych dotacji zewnętrznych, opustoszałego od wielu miesięcy ośrodka polonijnego³³. Złożona była także sytuacja prawna administrowanego przez niego „Marianum”. Wynikało to z faktu, iż duszpasterstwo polskie w Niemczech nie posiada samodzielnej osobowości prawnej. „Marianum” w latach pięćdziesiątych było zakładane z inicjatywy polskich duszpasterzy i wysiłkiem środowisk polskich Kompanii Wartowniczych przy Armii Amerykańskiej, jednak formalną własność zapisano na dwóch powierników prawnych: Caritas Mannheim i Diecezję Speyer. Gospodarzami zarządzającymi własnością byli zawsze Polacy, pracowały w ośrodku polskie Siostry Felicjanki. Tak było do czasu zakończenia poprzedniego etapu działalności w roku 1981. Gdy w 1982 r. Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki przejął zarząd „Marianum”, podjął się tego przejściowo, aż do nowego uregulowania statusu prawnego, zobowiązując się pokrywać wszelkie wydatki związane z administrowaniem i utrzymaniem ośrodka. Przekazanie w zarząd i użytkowanie nastąpiło z intencją stworzenia Centrum Ruchu Światło-Życie. Ksiądz Blachnicki zabiegał więc o formalne przekazanie własności, aby zabezpieczyć istnienie Centrum Ewangelizacji, które tworzył, i móc przeprowadzać potrzebne w jego ocenie remonty i inwestycje. Nie dokonano jednak za jego życia przekazania własności i swoją posługę Sługa Boży realizował bez gwarancji kontynuacji realizowanych projektów i podejmowanych inicjatyw³⁴. Można widzieć w tym rodzaj trwającej nieprzerwanie próby wiary w Boże prowadzenie i w Opatrzność³⁵. Pojawiających się trudności częściowo można było uniknąć, ale takie spojrzenie jest w pełni możliwe dopiero z perspektywy czasu. Napotykanne trudności ks. Blachnicki przeżywał w duchu wiary, z wytrwałością, poszukując równocześnie sposobów ich rozwiązania³⁶.

pod uwagę owocność, skuteczność, to jest ona niewspółmiernie większa w katechumenacie rodzinnym”. Por. Tamże, 68.

³³ Por. F. Blachnicki, *Sprawozdanie z zarządzania ośrodkiem „Marianum”...*, dz. cyt.

³⁴ Por. Tamże. Przy próbach przekazania własności prawnej pojawiały się także zastrzeżenia ze strony przedstawicieli kompanii wartowniczych, a także kościelnych władz niemieckich. Wynika to z korespondencji. Por. F. Blachnicki, *List do Ks. Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski* (Carlsberg, 28.08.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg; Tenże, *List do pułkownika Zygmunta Lewandowskiego* (Carlsberg, 26.10.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

³⁵ Świadectwem tych wewnętrznych zmagania i przeżywanych ciemności wiary są zapiski Sługi Bożego z czasu pobytu poza Polską, zawarte w książce: F. Blachnicki, *Życie swoje oddałem za Kościół*, Kraków 2005.

³⁶ Jan Paweł II w telegramie przesłanym po śmierci ks. Franciszka Blachnickiego pisał o pełnym determinacji budowaniu przez niego Królestwa Bożego poprzez modlitwę, apostołstwo i cierpienie.

Obiektywną trudnością, której można było uniknąć, był brak wystarczającego umocowania prawnego w strukturze duszpasterstwa polonijnego. Mimo powierzenia mu tak poważnej misji, Sługa Boży nie otrzymał statusu pełnoprawnego duszpasterza polonijnego i związanego z tym formalnego etatu. W systemie funkcjonowania Kościoła w Niemczech jest to poważne niedopatrzenie i błąd strukturalny, mający znaczący wpływ na skuteczność misji. Brak formalnego etatu w duszpasterstwie sprawiał, że stale spotykał się z pytaniem (wprost lub pośrednio): kim jesteś i jakie masz prawo do takich lub innych działań? Formalny etat jest bowiem w kontekście sytuacji pastoralnej Kościoła w Niemczech traktowany jako potwierdzenie misji przez przełożonych kościelnych. Poza tym związane z tym uposażenie daje podstawowe środki do wykorzystania osobistego oraz w celach, które duszpasterz uznaje za słuszne. Ksiądz Franciszek Blachnicki sam wielokrotnie zabiegał o ustanowienie polskiej parafii w oparciu o ośrodek w Carlsbergu. Takie rozwiązanie nie tylko zapewniłoby regularne środki na podstawowe potrzeby osobiste i ubezpieczenie duszpasterza, ale w ocenie ks. Blachnickiego wyjaśniłoby i uporządkowało sytuację kościelno-prawną oraz umocniło pozycję „Marianum”. Takie rozwiązanie byłoby równocześnie aktem sprawiedliwości oraz ułatwiłoby realizację powierzonej mu misji³⁷.

W przypadku ks. Franciszka Blachnickiego jego zabiegi o zabezpieczenie materialne opustoszałego „Marianum” dodatkowo były związane z koniecznością pozyskiwania środków na własne utrzymanie oraz pokrycie kosztów leczenia. Pozyskiwane środki kierował na cele, które uważał za ważne i potrzebne. Zdarzało się jednak, że spotykał się z zarzutami nieroztropnego wydawania pieniędzy i narażał się na zewnętrzne kontrole podejmowanych przez siebie działań oraz ograniczanie swojej aktywności³⁸. Tak więc autorytet Założyciela dzieła apostołskiego, które w Polsce przynosiło tak obfite owoce, na nowym gruncie pastoralnym był podważany. Dodatkowo działalność Sługi Bożego związana z jego krytyczną oceną działań systemu komunistycznego w Polsce, jego kontakty ze środowiskami emigracyjnymi, próby jednoczenia tych środowisk i scalenia ich na gruncie wartości ewangelicznych, upominanie się o prawa zniewolonych w czasie stanu wojennego w Polsce ludzi, wskazywanie na Europę rozumianą szerzej aniżeli świat zachodni, zapowiedzi rychłego upadku systemu komunistycznego oraz wzywianie do formowania elit katolickich mających ważną rolę do spełnienia w okresie *postsovieticum* – wszystko to było postrzegane przez wielu jako zbytek, a nawet niepotrzebne, zaangażowanie polityczne³⁹.

Por. Jan Paweł II, *Telegram przesłany 28 lutego 1987 r. na ręce ks. bp. Szczepana Wesolego*, w: *Jesteśmy dłużnikami laski...*, „Biuletyn nadzwyczajny Ruchu Światło-Życie” 1(1991), s. 15.

³⁷ Por. F. Blachnicki, *List do Biskupa Szczepana Wesolego* (Carlsberg, 13.06.1986), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

³⁸ Por. A. Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921–1987) – życie i działalność*, Katowice 2008, s. 537-539.

³⁹ Por. Tamże, s. 540.

Nie bez znaczenia dla takiego odbioru, tzn. dla kształtowania negatywnych opinii i osłabiania w ten sposób misji ks. Blachnickiego, była również obecność i działanie pośród środowisk duchowieństwa, także na Zachodzie, tajnych współpracowników komunistycznych służb bezpieczeństwa. Prorocze spojrzenie i działania Sługi Bożego spotykały się z pomówieniami i atakami ze strony niektórych duchownych i świeckich, którzy składali fałszywe donosy i oskarżenia⁴⁰.

Już w Polsce działalność ks. Franciszka Blachnickiego wielokrotnie była w kolizji z ideami i zamierzeniami władz komunistycznych. W 1960 r. nastąpiła likwidacja prowadzonej przez Sługę Bożego katowickiej centrali Krucjaty Wstrzemięźliwości, a on sam trafił na kilka miesięcy do komunistycznego więzienia. Wielokrotnie na przestrzeni lat były przeprowadzane przez Służbę Bezpieczeństwa rewizje w domach oazowych oraz przesłuchania diakonii i uczestników oaz. Na osoby udzielające gościny grupom rekolekcyjnym były nakładane kary pieniężne oraz inne sankcje administracyjne. Do oaz wprowadzono także wielu tajnych współpracowników, którzy dostarczali informacji o podejmowanych aktywnościach i spotykających się osobach. Próbowano likwidować istniejące grupy rekolekcyjne⁴¹. Służba Bezpieczeństwa podjęła także supertajne działania zmierzające do likwidacji ruchu oazowego przy pomocy biskupów⁴². Wiosną 1978 r. rozesłano do księży i do biskupów fałszyfikat „Komunikatu III Krajowej Kongregacji Odpowiedzialnych”. SB preparowała teksty i rozsyłała je, podsycając nieufność i starając się wzbudzić negatywne reakcje biskupów wobec ks. Blachnickiego. W czasie pieszych pielgrzymek na Jasną Górę rozprowadzano wśród uczestników zredagowane przez Departament VI MSW biuletyny⁴³. Dezinformujące i dezintegracyjne działania Służby Bezpieczeństwa odniosły swój częściowy skutek, doprowadzając do tego, że w roku 1980 niektórzy biskupi wprowadzili pewne ograniczenia w funkcjonowaniu ruchu oazowego⁴⁴, a ponadto w wielu środowiskach zrodziła się atmosfera nieufności do oaz i ich Założyciela. Najdotkliwszym uderzeniem w osobę ks. Franciszka Blachnickiego i jego dzieło było podłożenie choremu Prymasowi Stefanowi Wyszyńskiemu przez Służbę Bezpieczeństwa i tajnych współpracowników⁴⁵ sfalszowanego listu przypisywanego

⁴⁰ Por. Tamże, s. 540-541.

⁴¹ Postawę władz PRL wobec ruchu oazowego i jego Założyciela opisuje: R. Derewenda, *Dzieło wiary. Historia Ruchu Światło-Życie 1950–1985*, Kraków 2010, s. 288-339.

⁴² Celem była dezintegracja ruchu oazowego i jego środowisk oraz dezinformacja. Zajął się tym Wydział VI Departamentu IV MSW. W walce z Ruchem Światło-Życie wytwarzano anonimy i fałszyfikaty. W planach Wydziału VI było prowadzenie działań obliczonych na kompromitowanie założeń programowych, kierowników oaz i animatorów, stosunków panujących na oazach, a także wywoływanie napięć między kierownictwem oaz a poszczególnymi biskupami i wiernymi. Por. Tamże, s. 312.

⁴³ Tamże, s. 314. 323-324.

⁴⁴ Więcej na ten temat i szerzej o postawie episkopatu wobec ruchu oazowego zob.: Tamże, s. 263-288.

⁴⁵ Jeden z najważniejszych hierarchów polskiego Kościoła w latach 80., bp Jerzy Dąbrowski, był tajnym i świadomym współpracownikiem bezpieki. Dąbrowski przyjął pseudonim Ignacy.

ks. Blachnickiemu. Prymas otrzymał inną przesyłkę od tej, którą 3 maja 1981 r. na Jasnej Górze bp Tadeusz Błaszkiewicz przekazał bpowi Jerzemu Dąbrowskiemu, sekretarzowi episkopatu. Odpowiedź Prymasa na spreparowany rzekomy list, utrzymana w stanowczym tonie, skierowana jako prywatna korespondencja do bpa Błaszkiewicza, już kilka dni po śmierci Prymasa została powielona i rozpowszechniona przez Służbę Bezpieczeństwa zarówno w Polsce, jak i za granicą. Wszystko to spowodowało podejrzliwy i powściągliwy stosunek biskupów do ruchu oazowego i ks. Blachnickiego. Rozsiewane w ten sposób w wielu środowiskach nieprzyjazne opinie oraz brak wyjaśnień ze strony Prymasa Józefa Glempa odnośnie do listu Prymasa Wyszyńskiego, o co prosił i zabiegał ks. Blachnicki, to ważny kontekst, który trzeba uwzględnić, gdy chce się zrozumieć trudności, na jakie napotykał Sługa Boży w czasie pobytu i posługi poza Polską⁴⁶.

Władze komunistyczne podejmowały także na Zachodzie operacje służące inwigilacji i dezintegrowaniu tworzonego przez ks. Blachnickiego w Carlsbergu środowiska. Wysłano na przykład dwoje agentów, którzy weszli do grona bliskich współpracowników Księdza⁴⁷ i mieli duże możliwości wpływania wprost lub pośrednio na życie carlsberskiego ośrodka oraz na decyzje finansowe związane z jego funkcjonowaniem⁴⁸. Oprócz nich również inni agenci działali w tym środowisku i zdobywali informacje o ks. Blachnickim i jego inicjatywach⁴⁹. Naczelną

W 1979 r. zatrudniony w Sekretariacie Prymasa Polski odpowiadał za duszpasterstwo Polonii i kontakty z episkopatami innych państw. 20 lutego 1982 r. został mianowany biskupem pomocniczym archidiecezji gnieźnieńskiej. Święcenia biskupie otrzymał 25 marca 1982 r. w Gnieźnie. Udzielił mu ich Józef Glemp, arcybiskup metropolita gnieźnieński i warszawski. Rezydował w Warszawie, gdzie pełnił funkcję zastępcy sekretarza generalnego Konferencji Episkopatu Polski. Zginął 14 lutego 1991 r. w wypadku samochodowym. Przez wiele lat utrzymywał poufne kontakty z funkcjonariuszami Służby Bezpieczeństwa. Przekazał m.in. materiały z Soboru Watykańskiego II. Z własnej woli zobowiązał się dostarczać protokoły z posiedzeń Episkopatu Polski i przekazał informacje prawie ze wszystkich zebrań. Do dokumentów na temat biskupa dotarł badacz akt Instytutu Pamięci Narodowej, dr Tadeusz Witkowski. Por. *Biskup Jerzy Dąbrowski agentem wywiadu PRL* („Wprost” 25.01.2007), <https://www.wprost.pl/kraj/99398/Biskup-Jerzy-Dabrowski-agentem-wywiadu-PRL.html> [dostęp: 27.02.2021].

⁴⁶ R. Derewenda, *Dzielo wiary...*, dz. cyt., s. 282-285.

⁴⁷ Małżonkowie Andrzej Gontarczyk i Jolanta Gontarczyk (obecnie używająca nazwiska Lange) przyjęli pseudonimy „Yon” i „Panna”. Oprócz opublikowanych już różnych informacji na temat ich działalności agenturalnej, w zasobach Instytutu Pamięci Narodowej znajdują się ich teczki personalne, które dają wgląd w sposób ich aktywności oraz w działania służb komunistycznych. Zob. Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,teczka: Gontarczyk Andrzej i Jolanta 1982–1989 (Sygn. arch.: IPN BU 00221/8/Jacket), https://dorzeczy.pl/_f/elements/2020-05/1akta-sprawy-szpiegowskiej-Jolanty-i-Andrzeja-Gontarczykow-o-krypt-Yon.pdf [dostęp: 24.02.2021]. Dołączone do artykułu: P. Woyciechowski, „Yon” i „Panna” – *morderczy duet szpiegowski*, <https://dorzeczy.pl/tylko-na-dorzeczy/140352/yon-i-panna-morderczy-duet-szpiegowski.html> [dostęp: 24.02.2021].

⁴⁸ Por. A. Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła...*, dz. cyt., s. 534-537.

⁴⁹ Można tę zakrojoną na szeroką skalę aktywność służb poznać, choćby przeglądając zasoby jednej z teczek, zawierającą akta rozpracowania Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów. Zob. Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Akta rozpracowania obiektowego Chrześcijańska

Prokuratura Wojskowa w Warszawie oskarżyła go o działalność na szkodę interesów PRL i podjęła w dniu 28 lutego 1983 r. decyzję o jego aresztowaniu. Rozesłano nawet za nim list gończy⁵⁰. Służba Bezpieczeństwa dokonała w Polsce wielu rewizji i przesłuchań członków Ruchu Światło-Życie. Równocześnie od listopada 1982 r. rozpoczęto w komunistycznych środkach medialnych w Polsce ostrą kampanię służącą dyskredytacji Ruchu Światło-Życie i jego Założyciela, wykorzystując w tym celu prasę, radio i telewizję⁵¹. Fałszywe informacje o ks. Franciszku Blachnickim rozpowszechniane w kraju i za granicą miały na celu osłabienie i utrudnienie jego działalności oraz zdyskredytowanie jego osoby⁵². W lutym 1985 r. Sługa Boży ubiegał się o przedłużenie terminu ważności paszportu. W tym celu przesłał do konsulatu w Kolonii swój paszport i prośbę o jego wznowienie na trzy lata. Decyzją Ministerstwa Spraw Zagranicznych nie wyrażono zgody na przedłużenie dokumentu i w dniu 28 lutego 1985 r. został o tym poinformowany przez konsulata. Ta decyzja była ze strony władz komunistycznych formą represji, skazaniem na banicję, pozbawieniem dokumentu tożsamości oraz utrudnieniem poruszania się i nawiązywania kontaktów⁵³.

Wejście Sługi Bożego w świat duszpasterstwa ówczesnej Polonii spotkało się także z oporem wobec niego i jego aktywności⁵⁴. Powodem tego mogła być między innymi odmienna perspektywa pastoralna. Ksiądz Blachnicki, widząc niedostosowanie duszpasterstwa do wezwań i potrzeb pastoralnych, napisał w 1984 r. „Memoriał w sprawie duszpasterstwa polskiego w RFN”. Zawarł w nim propozycje zmierzające do ożywienia i zdynamizowania parafii polonijnych⁵⁵. Wydaje się, że na postawę wobec ks. Blachnickiego mogły mieć wpływ nie tylko oso-

Służba Wyzwolenia Narodów o krypt. Baxis (Sygn. arch. IPN BU 01591/257/Jacket), https://dorzeczy.pl/_f/elements/2020-05/2akta-rozpracownia-obektowego-Chrzescijanska-Sluzbie-Wyzwolenia-Narodow-o-krypt-Baxis.pdf [dostęp: 24.02.2021]. Dołączone do artykułu: P. Wojciechowski, „Yon” i „Panna”..., dz. cyt.

⁵⁰ Formalne umorzenie śledztwa dopiero w lipcu 1995 r. (sic!) świadczy o wadze, jaką władze komunistyczne przykładały do prowadzonych przeciwko ks. Blachnickiemu działań, i sprawia, że był najdłużej oskarżanym przeciwnikiem politycznym PRL.

⁵¹ Por. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 238-239.

⁵² Por. R. Derewenda, *Dzieło wiary...*, dz. cyt., s. 329-339.

⁵³ Sposób działania władz komunistycznych wobec Sługi Bożego dobrze obrazuje notatka służbowa sporządzona w konsulacie w Kolonii w dniu 5 marca 1985 r. Zob. Notatka informacyjna dot. Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów w Carlsbergu (Kolonia 5.03.1985), w: Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Akta rozpracowania obiektowego Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów o krypt. Baxis, dz. cyt.

⁵⁴ Por. A. Wodarczyk, *Prorok Żywego Kościoła...*, dz. cyt., s. 539-541. Por. także: Kard. J. Glemp, Prymas Polski, *List do Ks. Kan. Kazimierza Latawca* (Rzym, 14.07.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg; F. Blachnicki, *List do Ks. Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski* (Carlsberg, 28.08.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg; Tenże, *List do Ks. Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski*. (Carlsberg, 3.09.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

⁵⁵ F. Blachnicki, *Memoriał w sprawie duszpasterstwa polskiego w RFN*, Archiwum Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji w Carlsbergu, teczka nr 6: Korespondencja. Sprawy Ruchu.

biste opinie i doświadczenia, ale także oddziaływanie Służby Bezpieczeństwa na niektórych duszpasterzy. SB mogła na nich wpływać, wykorzystując ich nie zawsze uporządkowane sytuacje życiowe, a także szantażując ich pozbawieniem możliwości kontaktu i wyjazdów do Polski. Nie musiało się to wiązać z formalnym pozyskaniem kogoś jako TW (tajnego współpracownika), ale znajomość tych osobistych uwarunkowań dawała możliwość wpływania na poszczególnych duszpasterzy i oddziaływania przez nich na środowisko polonijne i kościelne, a także jego infiltrację⁵⁶.

Sługa Boży nie odbierał tych wszystkich trudności jako zamknięcia możliwości prowadzenia przez niego apostolatu, ale przeżywał je w duchu wiary. Wskazywał w tym obszarze na możliwości działania ze strony przełożonych, ale nie zrezygnował z realizowania misji, która mu została powierzona i którą przyjmował jako wolę Bożą dla swojego życia⁵⁷. Aby ta wola mogła się spełniać, był gotów składać w ofierze trud swojego codziennego życia. W ten sposób – można śmiało powiedzieć – na drodze wiary konsekwentnej zachował i rozwinął dziedzictwo „Marianum” dla dobra kolejnych pokoleń⁵⁸.

PROPOZYCJA DROGI ŚWIĘTOŚCI

Droga formacyjna realizowana w „Marianum” została oparta na tych samych przesłankach, które później zarysował w liście apostołskim *Novo millennio ineunte* Jan Paweł II, przedstawiając perspektywę drogi Kościoła na progu trzeciego tysiąclecia. Czytamy w nim m.in.: „[...] perspektywą, w którą winna być

⁵⁶ Tematyka zakresu i sposobów infiltracji oraz wpływania na ówczesne środowisko kościelne przez służby komunistyczne wymagałaby osobnego opracowania. Informacje były zbierane i przekazywane zarówno w czasie działań operacyjnych, przez tajnych współpracowników i kontakty operacyjne, jak i gromadzone w ramach spotkań przy okazji wizyt w ambasadzie czy też urzędzie konsularnym. Zob. Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, *akta rozpracowania obiektowego...* Zob. także: *Kombinacja pod ks. Blachnickiego a rzetelność IPN* (3.01.2019 Archiwa tagu), <https://lustratorpolski.wordpress.com/tag/ksiadz-franciszek-blachnicki/> [dostęp: 24.02.2021].

⁵⁷ Świadectwem jego poszukiwania woli Bożej pośród wewnętrznych zmagani i trudu są zapiski z jego pamiętnika. Wybór tekstów pisanych w Carlsbergu obejmuje lata 1984–1986 i daje wgląd w rzeczywistość codziennego życia Sługi Bożego, pomagając zrozumieć jego wewnętrzne dylematy. Zob. F. Blachnicki, *Życie swoje oddałem...*, dz. cyt. Dodatkowo jego korespondencja z ks. bp. Szczepanem Wesołym ukazuje perspektywę oceny sytuacji przez jego przełożonego oraz perspektywę życia i działania Sługi Bożego ks. Franciszka Blachnickiego. Por. Bp Sz. Wesoły, *List do Ks. Prof. Franciszka Blachnickiego* (Rzym, 19.06.1985), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg. Por. także: F. Blachnicki, *List do Biskupa Szczepana Wesołego* (Carlsberg, 14.08.1985), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

⁵⁸ Lata pobytu w Carlsbergu (1982–1987) były dla ks. Blachnickiego czasem prób wiary, zmagani wewnętrznych i zewnętrznych. Składał siebie w ofierze świadomie, aby „Marianum” w Carlsbergu „mogło jako Sanktuarium Niepokalanej, Jutrzenki Wolności, Źródła Światła i Życia – być tronem Jej łaski i sercem Ruchu” oraz „aby trwało immanentną siłą swojej duchowości i tradycji”. Por. F. Blachnicki, *Testament*, w: *Gwałtownik Królestwa Bożego [ks. Franciszek Blachnicki]. Biografia, testament, świadectwa*, Kraków 2013³, s. 39-46.

wpisana cała działalność duszpasterska, jest perspektywa świętości⁵⁹ oraz: „[...] prowadzenie do świętości pozostaje szczególnie pilnym zadaniem duszpasterskim⁶⁰. Jednocześnie Papież pisał o wielorakich indywidualnych drogach do świętości⁶¹ i zachęcał, aby ze skarbcza Kościoła wydobyć oprócz propozycji tradycyjnych także nowsze, „udostępniane przez stowarzyszenia i ruchy uznane przez Kościół⁶²”.

Sługa Boży ks. Franciszek Blachnicki poprzez swoje inicjatywy pastoralne i programy wpisał się proroczo w tę perspektywę Jana Pawła II. Jego wizja pastoralna ma na celu pomagać wiernym każdego stanu na drodze do świętości. Pozostawił po sobie propozycję koherentnego stylu życia chrześcijańskiego, który jest także odpowiedzią na dzisiejszą „kulturę fragmentu⁶³, na życie niescalone, przeżywane pod wpływem chwili, zmieniające się na sposób kameleona w zależności od środowiska zewnętrznego, w którym znajdzie się dzisiaj człowiek. Świat dzisiejszy potrzebuje wiarygodnych świadków Ewangelii, którzy przez swój styl integralnego życia będą uobecniać Ewangelię Chrystusa i przybliżać ją, by stała się widzialna dla serc i oczu tych, którzy odczuwają pragnienie i poszukują Boga⁶⁴.

W oparciu także o swoje osobiste doświadczenie życiowe ks. Franciszek Blachnicki był przekonany, że wiara prawdziwa i głęboka buduje się na żywej osobowej relacji do Chrystusa⁶⁵. Gdy człowiek odnajduje żyjącego Zbawiciela

⁵⁹ Jan Paweł II, List apostolski *Novo millennio ineunte* [dalej: NMI] 30.

⁶⁰ Tamże.

⁶¹ Por. Tamże, 31.

⁶² Tamże.

⁶³ Przedstawiając Ruch Światło-Życie jako pedagogię nowego człowieka, ks. Blachnicki dokonuje krytycznej analizy człowieka będącego produktem współczesnej cywilizacji: 1. Człowiek zdeintegrowany; 2. Człowiek konsumpcyjny; 3. Człowiek wyczynowy (*Leistungsmensch*); 4. Człowiek stada, czyli człowiek zmanipulowany. Sługa Boży proponuje drogę formowania nowego człowieka: 1. Człowiek zintegrowany; 2. Człowiek posiadający siebie w dawaniu siebie; 3. Człowiek realizujący siebie przez służbę; 4. Człowiek wyzwolony. Zob. F. Blachnicki, *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka* (Referat przygotowany na VIII Kongregację Odpowiedzialnych Ruchu w lutym 1983 r.), w: Tenże, *Charyzmat „Światło-Życie”. Teksty podstawowe*, Lublin 1996², s. 31-45. Także w: Tenże, *Charyzmat i wierność...*, dz. cyt., s. 103-130.

⁶⁴ Ksiądz Blachnicki wielokrotnie postuluje potrzebę wiary dojrzałej. Taką wiarę powinien mieć chrześcijanin niezależnie od wieku; powinna ona być czymś, co rośnie wraz z nim na drodze życia i daje mu wystarczająco dużo sił i światła do życia na miarę świętości. Por. Tenże, *Sympatycy czy chrześcijanie?...*, dz. cyt., s. 13.

⁶⁵ Widać to dobrze na przykładzie życia ks. Blachnickiego. Otrzymuje dar wiary w celi śmierci 17 czerwca 1942 r. Kilkanaście lat później (17 czerwca 1961 r.) w swoim duchowym dzienniku tak oceni to wydarzenie i jego wpływ na dalszy przebieg swojego życia: „Jako podwójny skazaniec, skazany przez ludzi na śmierć przez ścięcie, a przez siebie samego na śmierć wieczną – zostałem ulaskawiony dekretem Miłosierdzia Wszechmogącego Boga. [...] To światło od tej chwili nie przestało ani na moment świecić w mej duszy, nie przestało ani na chwilę mną kierować, zwracając moje życie ku Bogu”. Zob. Tenże, *Rekolekcje więzienne*, Krościenko n. Dunajcem 2001, s. 69-70. Słowa te zapisał Blachnicki w tym samym więzieniu, w którym przed laty, skazany przez Niemców, oczekiwał na wykonanie wyroku śmierci. Gdy Franciszek Blachnicki pisze te słowa, jest uwięziony przez

osobiście i przyjmuje Go otwartym sercem, wtedy może zacząć zmieniać swoje życie i krok po kroku stawać się nowym człowiekiem. Gdy ktoś poddaje się procesowi przemiany, której dokonuje w nim Chrystus mocą Ducha Świętego, wtedy także staje się bardziej wiarygodnym świadkiem wobec innych. Ogłasza im Ewangelię poprzez styl swojego życia, a jeśli tego oczekują i potrzebują, to także poprzez słowo.

Ksiądz Blachnicki wiedział – w oparciu o swoją historię życia – że żaden człowiek nie ma klucza do serca innego człowieka i nie może do jego wnętrza „włożyć” doświadczenia wiary. Może tylko świadczyć własnym życiem, mówić o tym i prosić Boga, aby udzielił drugiemu człowiekowi łaski wiary, czyli daru spotkania z Chrystusem żyjącym. Wiara jest darem⁶⁶, ale jest też czymś, co rodzi się we wnętrzu człowieka jako owoc jego otwierającej się wolności. Jest to jakaś tajemnica spotkania – spotkania indywidualnego człowieka z Chrystusem. To wymaga następnie wierności i wytrwałości w codziennym życiu; jest czymś, co potrzebuje stałego wysiłku i co sprawdza się w codzienności życia⁶⁷.

Wiara nie jest tylko sprawą intelektu, pewnych prawd wyłącznie deklarowanych⁶⁸. Prawdy wiary niosą wprawdzie ze sobą też treść intelektualną, trzeba je bowiem poznawać, wyznawać i deklarować (są one wyznawane na przykład w „Wyznaniu wiary” – *Credo*), ale tak naprawdę wiara żywa w myśl zasady „światło-życie” jest czymś praktycznym i oprócz deklaracji domaga się dopełnienia praktyką codziennego życia. Weryfikuje się bowiem w życiu i powinna być wyraźnie i w sposób koherentny obecna w codzienności życia każdego chrześcijanina.

Na początku trzeciego tysiąclecia papież Jan Paweł II diagnozował, że „nawet w krajach, gdzie Ewangelia dotarła wiele wieków temu, przestało już istnieć «społeczeństwo chrześcijańskie», które mimo licznych ułomności, jakie cechują wszystko, co ludzkie, odwoływało się jednoznacznie do wartości ewangelicz-

władze komunistyczne. Zob. także: Tenże, *Spojrzenia w światło łaski. Kartki wyrwane z pamiętnika dla dusz na drodze oczyszczenia*, Lublin 1996, s. 84-85. Z kolei w swoim testamentie, spisany w dniu 17.06.1986 r., podkreśla, że przed laty w tym dniu otrzymał łaskę wiary, która od tamtego czasu nadaje dynamikę całemu jego życiu i „jest źródłem wody tryskającej ku życiu wiecznemu”. Zob. Tenże, *Testament...*, dz. cyt., s. 39.

⁶⁶ Szersze omówienie daru wiary i jego obecności w życiu Sługi Bożego: P. Kulbacki, *Wiara jako dar: ks. Franciszek Blachnicki*, „Ateneum Kapłańskie” 175(2020), z. 3(670), s. 435-450.

⁶⁷ „Od momentu chrztu zaczyna istnieć nowy człowiek, człowiek według Ducha, człowiek narwrocony, czyli właśnie dojrzały chrześcijanin. [...] Ale przecież wszyscy ci chrześcijanie, o których mówiliśmy przed chwilą, że faktycznie żyją według ciała, a nie według Ducha, że bardzo daleko jest im do dojrzałości chrześcijańskiej, otrzymali chrzest, a nie widać w ich życiu przemiany. [...] Chrzest daje pewną szansę, pewną możliwość, ale bez wysiłku człowieka może on pozostać w człowieku martwy, nie objawiać żadnych skutków”. Por. F. Blachnicki, *Sympatycy czy chrześcijanie?...*, dz. cyt., s. 17.

⁶⁸ Ksiądz Blachnicki poprzez formułę „Światło-Życie” nawiązuje do starochrześcijańskiego znaku krzyża, w który wpisane są słowa: *Fos-Zoe* (światło-życie). Krzyż z wpisanym w niego symbolem *Fos-Zoe* wskazuje na Chrystusa, który jest światłem i życiem oraz na program życia chrześcijańskiego, by światło uczynić życiem. Por. Tenże, *Co to jest oaza*, Kraków 2013, s. 40.

nych⁶⁹. W obliczu takiej sytuacji każdy chrześcijanin jest wezwany do świętości. Dlatego „dzisiaj trzeba na nowo z przekonaniem zalecać wszystkim dążenie do tej «wysokiej miary» zwyczajnego życia chrześcijańskiego. Całe życie kościelnej wspólnoty i chrześcijańskich rodzin winno zmierzać w tym kierunku⁷⁰”.

Styl odnowionego życia chrześcijańskiego proponowany przez służbę Bożego ks. Franciszka Blachnickiego jest propozycją drogi świętości nie tylko dla młodych. Nie można bowiem młodym stawiać celów świętości, z której „się wyrasta”. Jeśli stawiane im cele są rzeczywiście prawdziwe, to muszą być obecne także w życiu dorosłym jako elementy wiary dojrzałej, rozwijane i pogłębiane w sposób dynamiczny na dalszych etapach drogi życiowej. Świętość, z której „się wyrasta”, nie jest prawdziwą świętością⁷¹. Świętość, która przestaje rosnąć, rozwijać się i pogłębiać, staje się rzeczywistością, która karłowacieje, która wewnętrznie się wypacza i degeneruje.

Ideał formacyjny jest według ks. Franciszka jeden dla dzieci, młodzieży i dla dorosłych. I jest to propozycja drogi ku dojrzałemu chrześcijaństwu. Podstawowym znakiem tej dojrzałości jest pragnienie świętości, niezgoda na przeciętność życia, dążenie do tego, by być doskonałym jak Ojciec Niebieski. Prowadzenie każdego człowieka do dojrzałości chrześcijańskiej, do świętości, to znaczy do wysokiej miary zwyczajnego życia chrześcijańskiego, jest szczególnie ważnym zadaniem pastoralnym.

„CARLSBERG TO BYŁO WYGNANIE...”

Emigracja, wygnanie, opuszczenie znanego kontekstu życia, sytuacja niezaplanowanej naglej zmiany – wszystko to niesie ze sobą wiele trudności i zagrożeń, ale i możliwych szans. Wielu ludzi opuszcza swój kraj rodzinny, wyrusza na obczyzną w poszukiwaniu pracy, myśląc o polepszeniu swojej egzystencji, zbudowaniu swojego życia na nowo w innym kontekście⁷².

Ksiądz Franciszek Blachnicki przeżył poza Polską pięć ostatnich lat swojego życia. Nie szukał możliwości wyjazdu za granicę, aby uciec od szarego życia w komunistycznym systemie i zakosztować zachodniej przestrzeni wolności, czy też znaleźć „posadę” w polonijnym duszpasterstwie. Swój pobyt poza Polską

⁶⁹ NMI 40.

⁷⁰ Tamże, 31.

⁷¹ Por. F. Blachnicki, *Sympatycy czy chrześcijanie?...*, dz. cyt., s. 90. Sługa Boży przestrzega: „Jeżeli prowadzi się jakąkolwiek działalność religijną (czy inną) np. w formie ruchu z szyldem «tylko dla młodzieży», to wyniki zawsze będą słabe i mizerne. [...] Praca oazowa z młodzieżą nie ma sensu, jeżeli równolegle nie ma pracy z rodzicami, z dorosłymi”.

⁷² Emigracja jest zagrożeniem czy szansą? Na obecność Sługi Bożego jako zarządzenie Opatrzności oraz na potrzebę odczytania emigracji jako znaku czasu, który domaga się odpowiedzi pastoralnej ludzi Kościoła, próbuje wskazać tekst: J. Herma, *Emigracja. Międzynarodowy wymiar Ruchu* (XXXIII Kongregacja Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie, Częstochowa, 24.02.2008), „Życie w Świetle”. List do Kręgu Przyjaciół Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji „Mariantum” w Carlsbergu, Wielkanoc 2008, s. 4-11.

traktował jako zrządzenie Bożej Opatrzności i wezwanie do posługi dla Kościoła i Ojczyzny⁷³. Pozostawił po sobie zarówno osobisty przykład wiary konsekwentnej, jak i prężny ośrodek formacyjny oddziałujący apostołsko zwłaszcza na środowiska polonijne. W prowadzonych od 1982 r. w Carlsbergu różnego typu rekolekcjach i spotkaniach (15-dniowe, tygodniowe, weekendowe, jednodniowe) dla dzieci, młodzieży, dorosłych i rodzin wzięło udział wiele tysięcy osób (głównie polskojęzycznych) z Niemiec, Belgii, Anglii, Austrii, Szwajcarii, Francji, Holandii, Danii, Szwecji, Norwegii, Ukrainy, Białorusi, Czech, Słowacji, a nawet z dalekiej Kanady, Boliwii, Argentyny i Paragwaju⁷⁴.

W podejmowanych inicjatywach wielokrotnie w sposób wyprzedzający czas proponował działania służące odnowie Kościoła, a także jego bardziej owocnej obecności w społeczeństwie i świecie. Dziedzictwo jego życia może także w przyszłości być inspiracją dla poszukiwań dróg ewangelicznej przemiany świata i prawdziwej ludzkiej wolności budowanej na fundamentach chrześcijańskiej prawdy. Przykład życia ks. Blachnickiego i jego teologia odwołująca się i ukierunkowana na obecność Kościoła w świecie współczesnym stanowią propozycję drogi do świętości zaangażowanej w problemy otaczającego świata w sposób zgodny z nauczaniem społecznym Kościoła.

„Carlsberg to było wygnanie, a Ojczyzna to Krościenko...” – tak powiedział Jan Paweł II o Słudze Bożym ks. Franciszku Blachnickim do delegacji Ruchu Światło-Życie na audyencji prywatnej w Watykanie w dniu 1 czerwca 1998 roku⁷⁵. Symbolicznie to wygnanie zakończyło się, gdy doczesne szczątki Sługi Bożego w ramach procesu beatyfikacyjnego zostały przewiezione do Polski i złożone 1 kwietnia 2000 r. w dolnej części kościoła pw. Chrystusa Dobrego Pasterza w Krościenku nad Dunajcem⁷⁶.

ZAKOŃCZENIE

W dniu 24 marca 2021 r. minęło 100 lat od dnia urodzin ks. Franciszka Blachnickiego. Zmarł 34 lata temu w carlsberskim „Marianum”. Obecnie trwa jego proces beatyfikacyjny. W napisanym w Carlsbergu testamencie Czcigodny Sługa Boży wyraził swoje życzenie: „Gdyby Pan pozwolił mi jeszcze żyć i działać, jednego bym pragnął, abym mógł skuteczniej i owocniej ukazywać w pośrodku współ-

⁷³ Por. F. Blachnicki, *Charyzmat i wierność...*, dz. cyt., s. 7-9. 11.

⁷⁴ Por. J. Herma, „Marianum” w *Carlsbergu...*, dz. cyt., s. 15. 26-27.

⁷⁵ Była to wizyta z okazji 25-lecia tzw. „Aktu Konstytucyjnego Ruchu Światło-Życie”. W poniedziałek po uroczystości Zesłania Ducha Świętego, w święto Maryi Matki Kościoła, 11 czerwca 1973 r., ówczesny kardynał krakowski Karol Wojtyła przybył do Krościenka nad Dunajcem i na tzw. Kopiej Górcie dokonał aktu zawierzenia dzieła oaz Niepokalanej Matce Kościoła. Por. H. Bolczyk, K. i W. Bratkowie, *Carlsberg to było wygnanie, a Ojczyzna to Krościenko*, „Oaza”. Pismo Ruchu Światło-Życie 34(1998), s. 25-28.

⁷⁶ Por. G. Wileczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 244-246.

czesnego świata piękno i wielkość Tajemnicy Kościoła-Sakramentu, czyli znaku i narzędzia jedności wszystkich ludzi”⁷⁷.

Propozycje ks. Blachnickiego utraciły blask fascynacji „młodością”, „nowością”. Ktoś szukający na rynku propozycji duchowych, czegoś, co szybciej i skuteczniej zadziała jako cudowny eliksir na pozyskanie innych, zwłaszcza młodych, dla Kościoła, może nawet nie dostrzec i nie docenić tego, co zaproponował Sługa Boży. Pośród bogatego dziedzictwa pozostawionego przez niego jest mało obecne i niedowartościowane to, co było owocem jego życia i posługi w latach pobytu poza Polską. Słaba obecność i powierzchowna znajomość emigracyjnego okresu życia i posługi Założyciela widoczne są w samym Ruchu Światło-Życie i zakładanych przez niego wspólnotach. Tym bardziej potrzebna jest więc popularyzacja myśli Sługi Bożego w szerszej przestrzeni polskiego środowiska kościelnego i teologicznego. Wydaje się, że trzeba podjąć większy wysiłek, aby zakończyło się wygnanie i nieobecność dorobku i myśli pastoralnej Sługi Bożego dojrzewającego w wierze w carlsberskim Centrum Ewangelizacji. Trzeba powracać do tekstów źródłowych z tamtego czasu, by odkryć bogactwo, świeżość i aktualność jego inspiracji.

W modlitwie o beatyfikację Sługi Bożego jest mowa o obdarzeniu go przez Boga łaską wiary konsekwentnej, tak iż swoje życie oddał na służbę Bożą. Życie ks. Franciszka Blachnickiego, jego posługa, propozycje pastoralne, które po sobie pozostawił, inspirują i oddziałują na wielu. Pozostają równocześnie wezwaniem do wytrwałego pokonywania pojawiających się trudności, do formowania się na drodze dojrzałej wiary oraz do poszukiwania z gorliwością dróg budowania Bożego Królestwa w dzisiejszym świecie.

Badanie ostatnich lat życia ks. Franciszka odsłania wiele wątków i pozwala lepiej poznać nie tylko jego działalność ewangelizacyjną, ale również różnego rodzaju trudności i przeszkody wynikające zarówno z odmienności systemu państwowego, w którym się znalazł, jak i z wielorakich działań władz PRL zmierzających do zdyskredytowania osoby Księdza oraz zdeintegrowania tworzonego przez niego środowiska. Nie można także wykluczyć działań mających na celu bezpośredni wpływ na zdrowie i życie Sługi Bożego⁷⁸. Mimo wielorakich utrud-

⁷⁷ F. Blachnicki, *Testament*, dz. cyt., s. 42.

⁷⁸ Z pewnością zmarł wkrótce po tym, jak dowiedział się, że jego współpracownikami w Carlsbergu była dwójka agentów komunistycznych, w dniu, w którym przeprowadził z nimi bezpośrednią rozmowę. Por. Instytut Pamięci Narodowej. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach, „Postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie zabójstwa w dniu 27 lutego 1987 r. w Carlsbergu księdza Franciszka Blachnickiego przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego poprzez podanie mu trucizny” – prokurator Ewa Koj, 6 lipca 2006 (Sygn. akt S 23/05/Zk), Por. chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbd-fm/adadm/https://ipn.gov.pl/download/1/74654/6072006ZabojstwoksFranciszkaBlachnickiego-wdniu27021987rwCarlsberguS23-05-Zk.pdf [dostęp: 3.09.2021]. W dniu 4 maja 2020 r. na głównej stronie internetowej Instytutu Pamięci Narodowej pojawił się nagłówek: *Podjęcie na nowo śledztwa w sprawie zabójstwa ks. Franciszka Blachnickiego*. Zamieszczony pod nim komunikat Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu brzmiał: „W dniu 21 kwietnia 2020 roku prokurator Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach

nień udało się ks. Blachnickiemu w ciągu tych kilku lat pobytu poza Polską odczytać wiele znaków czasu. Dalsze szczegółowe badania tego okresu życia ks. Franciszka powinny dotyczyć zarówno jego pism teologicznych, jak i kwerendy w Instytucie Pamięci Narodowej oraz w innych podobnych instytucjach, np. w Archiwum Federalnym w Niemczech, do którego trafiły Akta Stasi (policji politycznej Niemieckiej Republiki Demokratycznej). Wcześniej zajmował się nimi Urząd Pełnomocnika ds. Akt Stasi, znany powszechnie jako Urząd Gaucka. Jest także prawdopodobne, że światło na niektóre wątki mogłyby rzucić również materiały archiwów sowieckich, gdyż nie tylko prasa komunistyczna PRL, ale też prasa radziecka interesowała się działalnością ks. Franciszka Blachnickiego, widząc w niej zagrożenie dla systemu sowieckiego⁷⁹.

BIBLIOGRAFIA

- Biskup Jerzy Dąbrowski agentem wywiadu PRL* („Wprost” 25.01.2007), <https://www.wprost.pl/kraj/99398/Biskup-Jerzy-Dabrowski-agentem-wywiadu-PRL.html> [dostęp: 27.02.2021].
- Blachnicki F., *Charyzmat i wierność. Do Ruchu Światło-Życie z Obczyzny 1981–1984*, Carlsberg 1985.
- Blachnicki F., *Co to jest oaza*, Kraków 2013.
- Blachnicki F., *Cztery rozważania o wyzwoleniu*, w: Tenże, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Carlsberg 1985, s. 37-74.
- Blachnicki F., *Elementy autobiografii*, Archiwum Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła, pisma niedrukowane, teczka nr 1, mps.
- Blachnicki F., *Godność osoby a czystość i wstydlivość*, Kraków 2019.
- Blachnicki F., *Godziny Taboru*, Carlsberg–Lublin 1989.
- Blachnicki F., *List do Biskupa Szczepana Wesolego* (Carlsberg, 14.08.1985), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.

podjął na nowo, umorzony w dniu 6 lipca 2006 roku, śledztwo w sprawie zbrodni komunistycznej, stanowiącej zbrodnię przeciwko ludzkości, polegającej na dokonaniu zabójstwa ks. Franciszka Blachnickiego w dniu 27 lutego 1987 roku w Carlsbergu przez funkcjonariuszy publicznych, poprzez podanie substancji, która spowodowała jego nagłą śmierć, co stanowiło prześladowanie pokrzywdzonego z powodów politycznych i religijnych, to jest o przestępstwo z art. 231 § 1 k.k. i art. 148 § 1 k.k. przy zast. art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 2 ust. 1 i art. 3 ustawy z dnia 18.12.1998 roku o Instytucie Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Śledztwo zostało podjęte na nowo, bowiem zachodziła konieczność procesowej weryfikacji istotnych danych odnoszących się do jego przedmiotu, które nie były znane w 2006 roku, gdy podjęto decyzję o umorzeniu postępowania, a zostały ujawnione w ostatnim okresie, w następstwie czynności prokuratora wykonanych w trybie art. 327 § 3 kpk. Ksiądz Franciszek Blachnicki urodził się 24 marca 1921 roku w Rybniku, zmarł 27 lutego 1987 roku w Carlsbergu w RFN, był założycielem Ruchu Światło-Życie, Instytutu Niepokalanej Matki Kościoła, Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów, od 1981 roku aż do śmierci przebywał na emigracji”. Por. <https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/96933,Podjecie-na-nowo-sledztwa-w-sprawie-zabojstwa-ks-Franciszka-Blachnickiego.html> [dostęp: 26.02.2021].

⁷⁹ Por. G. Wilczyńska, *Wychowawca wolnych ludzi*, dz. cyt., s. 238.

- Blachnicki F., *List do Biskupa Szczepana Wesolego* (Carlsberg, 13.06.1986), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Blachnicki F., *List do Ks. Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski* (Carlsberg, 28.08.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Blachnicki F., *List do Ks. Kardynała Józefa Glempa, Prymasa Polski* (Carlsberg, 3.09.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Blachnicki F., *List do pułkownika Zygmunta Lewandowskiego* (Carlsberg, 26.10.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Blachnicki F., *List z „Góry Karola”* (Carlsberg, 10.12.1982), w: Tenże, *Charyzmat i wierność. Do Ruchu Światło-Życie z Obczyzny 1981–1984*, Carlsberg 1985, s. 94-101.
- Blachnicki F., *Memoriał w sprawie duszpasterstwa polskiego w RFN*, Archiwum Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji w Carlsbergu,teczka nr 6: Korespondencja. Sprawy Ruchu.
- Blachnicki F., *Międzynarodowa Diakonia Ewangelizacji „Światło-Życie”. Projekt statutu*, Carlsberg 1983.
- Blachnicki F., *Postsovieticum – Utopia czy zadanie?*, „Prawda † Wyzwolenie”. Kwartalnik programowy poświęcony problemom wyzwolenia człowieka 2/16(1986), s. 94-100.
- Blachnicki F., *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Carlsberg 1985.
- Blachnicki F., *Rekolekcje więzienne*, Krościenko n. Dunajcem 2001.
- Blachnicki F., *Ruch Światło-Życie jako pedagogia nowego człowieka* (Referat przygotowany na VIII Kongregację Odpowiedzialnych Ruchu w lutym 1983 r.), w: Tenże, *Charyzmat „Światło-Życie”. Teksty podstawowe*, Lublin 1996².
- Blachnicki F., *Słowo wstępne*, „Domowy Kościół”. List do wspólnot rodzinnych 1(1975), w: *Domowy Kościół. Listy do wspólnot rodzinnych* (wyd. zebrane), t. 1, Kraków 2003.
- Blachnicki F., *Spojrzenia w światłe łaski. Kartki wyrwane z pamiętnika dla dusz na drodze oczyszczenia*, Lublin 1996.
- Blachnicki F., *Sprawozdanie z zarządzania ośrodkiem „Marianum” w Carlsbergu w okresie od 25.03.1982 do 15.11.1983* (Carlsberg, 18.11.1983), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Blachnicki F., *Suwerenność wewnętrzna. Program porozumienia Polaków 1982. Deklaracja Carlsberska*, w: Tenże, *Prawda – Krzyż – Wyzwolenie. Ku polskiej teologii wyzwolenia*, Carlsberg 1985.
- Blachnicki F., *Sympatycy czy chrześcijanie? Katechumenat na dzisiejszą godzinę*, Krościenko n. Dunajcem 2002.
- Blachnicki F., *Testament*, w: *Gwałtownik Królestwa Bożego [ks. Franciszek Blachnicki]. Biografia, testament, świadectwa*, Kraków 2013³, s. 39-46.
- Blachnicki F., *Wolni i wyzwalający*, Kraków 2010.
- Blachnicki F., *Życie swoje oddałem za Kościół*, Kraków 2005.
- Bolczyk H., *Wolny człowiek – wolny naród. Ostatnie dzieło życia ks. Franciszka Blachnickiego: Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów*, Kraków 2012.
- Bolczyk H., K. i W. Bratowie, *Carlsberg to było wygnanie, a Ojczyzna to Krościenko, „Oaza”*. Pismo Ruchu Światło-Życie 34(1998), s. 25-28.

- Centralny Ośrodek Duszpasterstwa Emigracji, *Komunikat do Dowódców Polskich Oddziałów Wartowniczych przesłany przez Ks. Biskupa Szczepana Wesolego* (Rzym, 21.02.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Derewenda R., *Dzieło wiary. Historia Ruchu Światło-Życie 1950–1985*, Kraków 2010.
- Franciszek, *Ansprache von Papst Franziskus an die Deutsche Bischofskonferenz zu Ihrem Besuch „Ad Limina Apostolorum”* (Rzym 20.11.2015), http://w2.vatican.va/content/francesco/de/speeches/2015/november/documents/papa-francesco_20151120_adlimina-rep-fed-germania.html [dostęp: 7.12.2016].
- Kard. J. Glemp, Prymas Polski, *List do Ks. Kan. Kazimierza Latawca* (Rzym, 14.07.1984), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Herma J., *Emigracja. Międzynarodowy wymiar Ruchu* (XXXIII Kongregacja Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie, Częstochowa, 24.02.2008), „Życie w Świecie”. List do Kręgu Przyjaciół Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji „Marianum” w Carlsbergu, Wielkanoc 2008, s. 4-11.
- Herma J., *Historyczne i współczesne uwarunkowania ewangelizacji w diecezji Spira*, „Łódzkie Studia Teologiczne” 27(2018)3, s. 233-250.
- Herma J., „Marianum” w Carlsbergu. *Wotum narodowe Królowej Polski – Jasnogórskiej Pani*, Carlsberg 1999.
- Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu,teczka: Gontarczyk Andrzej i Jolanta 1982–1989 (Sygn. arch.: IPN BU 00221/8/Jacket), https://dorzeczy.pl/_f//elements/2020-05/lakta-sprawy-szpiegowskiej-Jolanty-i-Andrzeja-Gontarczykow-o-krypt-Yon.pdf [dostęp: 24.02.2021]. Dołączone do artykułu: P. Woyciechowski, „Yon” i „Panna” – *morderczy duet szpiegowski*, <https://dorzeczy.pl/tylko-na-dorzeczy/140352/yon-i-panna-morderczy-duet-szpiegowski.html> [dostęp: 24.02.2021]
- Instytut Pamięci Narodowej, *Komunikat Podjęcie na nowo śledztwa w sprawie zabójstwa ks. Franciszka Blachnickiego*, Warszawa 4.05.2020, <https://ipn.gov.pl/pl/dla-mediow/komunikaty/96933,Podjecie-na-nowo-sledztwa-w-sprawie-zabojstwa-ks-Franciszka-Blachnickiego.html> [dostęp: 26.02.2021].
- Instytut Pamięci Narodowej. Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Katowicach, „Postanowienie o umorzeniu śledztwa w sprawie zabójstwa w dniu 27 lutego 1987 r. w Carlsbergu księdza Franciszka Blachnickiego przez funkcjonariuszy państwa komunistycznego poprzez podanie mu trucizny” – prokurator Ewa Koj, 6 lipca 2006 (Sygn. akt S 23/05/Zk), Por. chrome-extension://oemmnadbldboiebfnladdacbfmadaadm/<https://ipn.gov.pl/download/1/74654/6072006ZabojstwoksFranciszkaBlachnickiegowdniu27021987rw-CarlsberguS23-05-Zk.pdf> [dostęp: 3.09.2021].
- Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Akta rozpracowania obiektowego Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów o krypt. Baxis (Sygn. arch. IPN BU 01591/257/Jacket), https://dorzeczy.pl/_f//elements/2020-05/2akta-rozpracowania-obektowego-Chrzescijanska-Sluzbie-Wyzwolenia-Narodow-o-krypt-Baxis.pdf [dostęp: 24.02.2021]. Dołączone do artykułu: P. Woyciechowski, „Yon” i „Panna” – *morderczy duet szpiegowski*, <https://dorzeczy.pl/tylko-na-dorzeczy/140352/yon-i-panna-morderczy-duet-szpiegowski.html> [dostęp: 24.02.2021].
- Jan Paweł II, List apostołski *Novo millennio ineunte* (6 stycznia 2001).

- Jan Paweł II, *Telegram przesłany 28 lutego 1987 r. na ręce ks. bp. Szczepana Wesolego*, w: *Jesteśmy dłużnikami łaski...*, „Biuletyn nadzwyczajny Ruchu Światło-Życie” (1991).
- Kombinacja pod ks. Blachnickiego a rzetelność IPN* (3.01.2019 Archiwa tagu), <https://lustratorpolski.wordpress.com/tag/ksiadz-franciszek-blachnicki/> [dostęp: 24.02.2021].
- Kulbacki P., *Wiara jako dar: ks. Franciszek Blachnicki*, „Ateneum Kapłańskie” 175(2020), z. 3(670), s. 435-450.
- Kulbacki P., *Ewangelizacyjna wspólnota modlitwy i pracy u podstaw „Unii Kapłanów Chrystusa Sługi”*, „Duchowość w Polsce” 17(2015), s. 215-232.
- Kulbacki P., *Liturgia w formacji człowieka ku wolności. Studium w świetle myśli i dzieła ks. Franciszka Blachnickiego*, Lublin 2013.
- Kulbacki P., *Nie lękajcie się! 40 lat Krucjaty Wyzwolenia Człowieka*, w: *Wolni i wyzwalający. Referaty z 44. Kongregacji Odpowiedzialnych Ruchu Światło-Życie*, Kraków 2019, s. 5-19.
- Kulbacki P., *Suwerenność wewnętrzna fundamentem suwerenności politycznej*, w: *Odpowiedzialność polityków za...: wykłady inauguracyjne 2012/2013, Szkoła Wyższa im. Bogdana Jańskiego*, red. S. Urbański, Warszawa 2012, s. 53-67.
- Mikulski J., *Polska teologia wyzwolenia. Teologia wyzwolenia człowieka w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, Tarnów 2002.
- Notatka informacyjna dot. Chrześcijańskiej Służby Wyzwolenia Narodów w Carlsbergu, Kolonia 5.03.1985, w: Instytut Pamięci Narodowej w Warszawie, Akta rozpracowania obiektowego Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów o krypt. Baxis (Sygn. arch. IPN BU 01591/257/Jacket), https://dorzeczy.pl/_f/elements/2020-05/2akta-rozpracowania-obektowego-Chrzescijanska-Sluzbie-Wyzwolenia-Narodow-o-krypt-Baxis.pdf [dostęp: 24.02.2021]. Dołączone do artykułu: P. Woyciechowski, „Yon” i „Panna” – *morderczy duet szpiegowski*, <https://dorzeczy.pl/tylko-na-dorzeczy/140352/yon-i-panna-morderczy-duet-szpiegowski.html> [dostęp: 24.02.2021].
- Rak R., *Teologiczne podstawy duszpasterstwa w ujęciu ks. Franciszka Blachnickiego*, w: *Gorliwy apostoł wewnętrznej przemiany człowieka*, Lublin 1988, s. 8-19.
- Wesoły Sz., bp, *List do Ks. Prof. Franciszka Blachnickiego* (Rzym, 19.06.1985), Archiwum własne ks. Jacka Hermy, Carlsberg.
- Wilczyńska G., *Wychowawca wolnych ludzi*, Kraków 2018.
- Wodarczyk A., *Prorok Żywego Kościoła. Ks. Franciszek Blachnicki (1921–1987) – życie i działalność*, Katowice 2008.
- „Życie w Świetle”. List do Kręgu Przyjaciół Międzynarodowego Centrum Ewangelizacji „Marianum” w Carlsbergu, Carlsberg 1982-.